

Література

1. Акимов И.М. Промышленный маркетинг. – К. : Изд-во "Либра". – 2001. – 236 с.
2. Моисеева Н.К. Брендинг в управлении маркетинговой активностью. – М. : Изд-во РАФА, 2003. – 357 с.
3. Griffin T. International Marketing Communications. – Butterworth – Heineman Ltd., Oxford, etc. – 1993. – 589 p.
4. Бізнес-інформ. – 1998. – № 13-14. – С. 128-131.
5. Войчак А.В. Маркетинговый менеджмент. – К. : Вид-во КНЕУ, 1998. – 624 с.
6. Амблер Тим. Практический маркетинг. – СПб. : Изд-во "Питер", 1999. – 432 с.
7. Гаркавенко С.С. Маркетинг. – К. : Вид-во "Либра", 1998. – 384 с.
8. Голубкова Е.Н. Маркетинговые коммуникации. – М. : Изд-во "Питер". – 2000. – 324 с.

Франив И.А., Пристуна С.С. Постановка проблемы маркетинговой политики коммуникаций на промышленных предприятиях

Обоснована постановка проблемы маркетинговой политики коммуникаций на промышленных предприятиях. Проведены анализ и исследования отечественной и зарубежной экономической литературы. Предложенные дальнейшие научные исследования, касающиеся совершенствования концепции коммуникаций.

Ключевые слова: маркетинговая политика коммуникаций, реклама, пропаганда, стимулирование сбыта, персональная продажа.

Franiv I.A., Prystupa S.S. Issue positing of marketing policy of communications at the industrial enterprises

This article substantiates the issue posting of marketing policy of communications at the industrial enterprises, analyses and researches home and foreign economic literature. The following scientific researches concerning the improvement of communications conception are proposed.

Keywords: marketing policy of communications, advertisement publicity, market stimulation, personal sale.

УДК 336.711.65

Доц. Т.В. Черничко, канд. екон. наук;
Р.О. Ющик – Мукачівський ДУ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Здійснено дослідження, яке спрямоване на вирішення питань державного регулювання банківської системи України в умовах комплексної перебудови наявної в Україні системи державного управління, реформування фінансової системи, невід'ємним складником якої є банківська система, а саме вдосконалення регуляційних чинників, контролю за функціонуванням, прийняття своєчасних та адекватних заходів впливу.

Ключові слова: державне регулювання, банківська система, центральний банк, банківський нагляд.

Банківська система країни відіграє важливу роль у цілісному економічному механізмі, особливо в ринкових умовах, і може істотно впливати на економічні процеси в суспільстві. Банки зберігають та розпоряджаються суспільним капіталом, є посередниками у перерозподілі капіталів, істотно підвищуючи загальну ефективність виробництва. Тому саме в їхній надійності зацікавлені всі учасники: держава, підприємства, населення, самі банки.

Питання механізму та ефективності державного регуляторного впливу на розвиток банківської системи країни досить широко висвітлено у закордонній та українській економічній літературі. Зокрема, окремі питання теорії

і практики функціонування банківської системи досліджували наступні закордонні вчені: Дж. Герлі, А. Грязнова, Е. Жуков, Дж. М. Кейнс, Е. Кoen, В. Колесніков, Л. Красавіна, О. Лаврушин, Ю.А. Львов, Ф. Мишкін, А. Пігу, П. Роуз, Дж. Сінкі, М. Фрідмен, Е. Шоу, Й. Шумпетер. Вагомий внесок у дослідження механізму державного регулювання банківської країни зробили українські вчені-економісти: О. Васирик, В. Вітлінський, А. Гальчинський, А. Даниленко, О. Дзюблюк, О. Заруба, Т. Ковальчук, Н. Костіна, І. Лютий, А. Мороз, П. Нікіфорова, А. Пересада, О. Пилипченко, М. Пуховкіна, М. Савлук, О. Шарова.

Метою цього дослідження є аналіз стану, тенденцій розвитку та специфіки механізму державного регулювання банківської системи України.

Успіх реформування економіки визначає ефективна робота фінансово-кредитного комплексу, основою діяльності якого є банківська система. Банківська система – законодавчо визначена, чітко структурована сукупність фінансових посередників грошового ринку, які займаються банківською діяльністю. Її надійність і стабільність роботи є одним із найважливіших чинників стійкості й ефективності національної економіки. Становлення банківської системи України, як і в інших країнах із перехідною економікою, відбувається в умовах відсутності повноцінних ринкових відносин.

Банківська система України і, відповідно НБУ, створювалися протягом 1991 р. у зв'язку з дезінтеграцією радянської банківської системи. Правовою основою банківської системи нашої держави став Закон України "Про банки і банківську діяльність", ухвалений Верховною Радою України 20 березня 1991 р. [1].

Для розвитку банківської системи в Україні характерні дві протилежні тенденції – диверсифікація та об'єднання банків. Розвиток банківської сфери в такому напрямі дає змогу створювати конкурентоспроможну банківську систему, яка відповідає економічним завданням.

Табл. 1. Основні показники діяльності банків України [1]

№ з/п	Показники	Роки			
		2006	2007	2008	2009
1	Кількість зареєстрованих банків	186	193	198	198
2	Вилучено з Державного реєстру банків	1	6	1	7
3	Кількість банків, що перебувають на стадії ліквідації	20	19	19	13
4	Кількість функціональних банків	165	170	175	184
5	з них: з іноземним капіталом,	23	35	47	53
6	зокрема зі 100 % іноземним капіталом	9	13	17	17
7	Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	19,5	27,6	35,0	36,7

Аналіз динаміки розвитку банківської системи України (табл. 1) дає змогу зробити такі висновки:

- кількість зареєстрованих банків протягом аналізованого періоду залишається стабільною;
- зменшується кількість банків, які перебувають на стадії ліквідації (з 20-2006 р., до 13 – в 2009 р.);

- кількість фактично функціональних банків в Україні протягом аналізованого періоду також має тенденцію до зростання;
- серед загальної кількості банків, які функціонують в Україні значно зростає частка з іноземним капіталом (зростання протягом аналізованого періоду становить 23 %);
- істотно зростає і частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків (приблизно в два рази).

Аналіз результатів діяльності банків України та показників рентабельності (табл. 2) доводить таке:

- на фоні зростання обсягів наданих банками кредитів (в 4,3 рази), зростає і частка проблемних кредитів (в 5,3 рази);
- протягом аналізованого періоду знижується рівень рентабельності активів та рентабельність капіталу.

Табл. 2. Аналіз результатів діяльності банків України та показників рентабельності

№ з/п	Показники	Роки			
		2006	2007	2008	2009
	Активи, усього	223024	353086	619004	973332
1.	Надані кредити	156385	269688	485507	792384
2.	Довготермінові кредити	86227	157224	291963	507715
3.	Проблемні кредити (протерміновані та сумнівні)	3379	4456	6357	18015
	Пасиви, усього	213878	340179	599396	926086
1.	Власний капітал	25451	42566	69578	119263
2.	Зобов'язання банків	188427	297613	529818	806823
	Результат діяльності	2170	4144	6620	7304
	Рентабельність активів, %	1,31	1,61	1,50	1,03
	Рентабельність капіталу, %	10,39	13,52	12,67	8,51

Аналіз діяльності банків свідчить про загострення їхніх фінансових проблем, що зумовлені:

- посиленням кризи в економіці і насамперед у сфері виробництва;
- відсутністю виробленої стратегії і тактики роботи в ринкових умовах.

Найбільшою є кількість банків саме в економічно розвинених регіонах (м. Київ, Київська, Дніпропетровська, Донецька, Харківська області) (рис.).

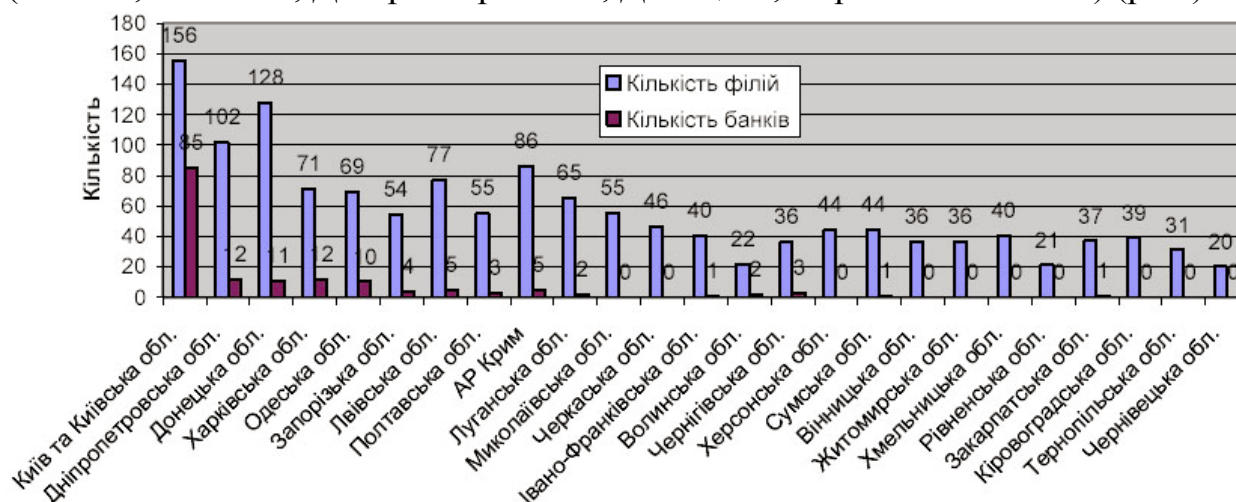

Рис. Кількість банків та філій банків за регіонами

Банк варто розглядати як підприємство, але підприємство особливого виду. Якщо в діяльності звичайного підприємства гроші виконують головним чином роль засобу платежу, то в банківській діяльності самі гроші виступають у ролі товару. Ця особливість банківського підприємства робить його настільки своєрідним, що вона об'єктивно потребує спеціального правового регулювання, яке відрізняється від загального законодавства про підприємства [2, с. 57].

Державне регулювання банківської системи реалізується через вплив Національного банку України на банки. Цей вплив зумовлений ступенем розвитку банківської і кредитної систем та об'єктивною потребою для здійснення його цілей, визначених Законодавством. Головною метою регулювання банківської сфери є підвищення рівня надійності, стабільності банківської системи загалом та захист інтересів кредиторів і вкладників. Межі регулювання можливостей держави визначаються економічною ситуацією, що склалася у державі. За цих умов важливою характеристикою регулювання є динамічність.

Державне регулювання охоплює такі функції: правову (створення правових рамок функціонування банківських установ); організаційну (визначення правил, за якими здійснюється діяльність); захисну (запобігання ризикам у банківській діяльності); стабілізаційну (домінантна роль банків у сучасній економіці).

Одним з пріоритетних напрямів державного регулювання функціонування банків в Україні в умовах фінансової кризи, на нашу думку, повинно бути створення ефективної системи нагляду за банківською діяльністю, тобто здійснення нагляду за банківськими установами Національним банком України.

Банківський нагляд повинен сприяти формуванню ефективної, заснованої на конкурентних засадах банківської системи, що відповідає суспільним потребам у фінансових послугах. При цьому послуги повинні мати відповідну якість і надаватися за розумною ціною. Одночасно відзначається зв'язок (залежність) між рівнем захисту, що надається суспільству з боку наглядових органів, і ціною фінансових послуг. Чим нижча толерантність суспільства до ризиків у банківській і фінансовій системах, тим жорсткішим і затратним є нагляд, неминуче проявляючи водночас негативний вплив на можливості інновацій та ефективного розміщення ресурсів фінансовими інститутами. З іншого боку, мінімальні ризики банків – це не синонім максимальної ефективності банківської діяльності для економіки і суспільства. Ризики банків повинні бути розумними (виправданими).

Банківський нагляд – це лише один елемент великого комплексу заходів, потрібних для підтримання стабільності у фінансовій сфері. Принципи виділяють п'ять значних компонентів цього комплексу заходів, охоплюючи: надійну і послідовну макроекономічну політику; розвинуту ринкову інфраструктуру; високий рівень ринкової дисципліни; наявність ефективних процедур для вирішення проблем у банках і механізми, що забезпечують відповідний рівень захисту системної стабільності.

Можна зробити висновок, що банківській системі потрібна реструктуризація. Це і є один з основних шляхів оздоровлення банківської системи,

зокрема формування її нової конфігурації із застосуванням заходів щодо санації, реорганізації та ліквідації банків.

Повнота дослідження формування державної політики регулювання банківської системи досягається шляхом обов'язкового сполучення трьох аспектів. Першим з них є зміцнення ринкової дисципліни, з посиленням контролю за відображенням в обліку та звітності реального стану справ у банку. Чинниками підвищення ефективності цієї роботи є законодавче надання Національному банку України права здійснювати переоцінку активів та зобов'язань банків, а також коригування величини капіталу банку.

Другим аспектом є підвищення транспарентності банківської діяльності шляхом розширення переліку показників та вимог щодо регулярності публікацій банками інформації про свій фінансовий стан, а також встановлення перепон для доступу на ринок банківських послуг економічно нестійких суб'єктів господарювання та осіб з сумнівною діловою репутацією.

Третім компонентом є підвищення рівня довіри господарських суб'єктів та окремих осіб до банківського сектора, партнерів з бізнесу і до національної економіки.

Основна спрямованість подальшого реформування банківської системи пов'язана з утвердженням дійсно функціонально розглянутої дворівневої структури банківських відносин, що передбачає забезпечення Національним банком країни стабілізацію грошового обігу, з одного боку, і здійснення всього комплексу банківських послуг комерційними банками, з іншого. З цією метою потрібно здійснити таку систему заходів: • істотно пришвидшити розроблення та прийняття комплексу законів про банківську та кредитну діяльність; здійснювати політику, спрямовану на зміцнення авторитету Національного банку України; підтримувати принцип самостійності НБУ і його виключної підзвітності Верховній Раді; необхідно створити для суб'єктів економіки можливість вчасно оцінювати фінансовий стан будь-яких банків України. Для цього потрібно розробити офіційну методику оцінювання стану банку на основі його звітної статистики, з урахуванням української специфіки.

Література

1. **Основні показники** діяльності банків України / Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/dynamics.htm
2. **Закон України** "Про банки і банківську діяльність" / Верховна Рада України; Закон від 07.12.2000, № 2121-ІІІ. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=212114&chk=4/UMfPEGznhhACx.ZixnA6SIH4QUs80msh8le6>
3. **Васюренко О.В.** Банківські операції / О.В. Васюренко. – К. : Вид-во "Знання, 2004. – 324 с.

Чернышко Т.В., Ющук Р.О. Государственная регуляция банковской системы Украины

Осуществлено исследование, которое направлено на решение вопросов государственной регуляции банковской системы Украины в условиях комплексной перестройки имеющейся в Украине системы государственного управления, реформирования финансовой системы, неотъемлемой составляющей частью которой является банковская система, а именно совершенствование регуляционных факторов, контроля за функционированием, принятие своевременных и адекватных мероприятий влияния.

Ключевые слова: государственная регуляция, банковская система, центральный банк, банковский присмотр.

Chernichko T.V., Yushchik R.O. Government control of the banking system of Ukraine

Research, which is sent to the decision of state of government control of the banking system of Ukraine in the conditions of complex alteration of the existing in Ukraine system of state administration, reformation the financial system the inalienable constituent of which is the banking system, is conducted in the article, namely perfection of regulative factors, control after functioning acceptance of timely and adequate measures of influence.

Keywords: state control, banking system, central bank, bank supervision.

УДК 336.743:330.131.7

*Асист. В.Б. Шатковська-Шморгай –
Львівський ІБС УБС НБУ*

**СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИЗИКУ В БАНКАХ:
УРОКИ КРИЗИ**

Обґрунтовано потребу застосування стрес-тестування в доповнення до моделей VaR та запропоновано алгоритм і вихідні умови здійснення стрес-тесту валютної позиції банку. Встановлено, що стрес-тестування, за умови його регулярного здійснення, дає змогу менеджменту банку володіти інформацією про зміни характеру чинників валютного ризику та ступеня їхнього впливу на результати діяльності банку протягом певного періоду.

Ключові слова: валютний ризик, стрес-тестування, валютна позиція, волатильність курсів валют.

Постановка проблеми. Життєво потрібною компонентою ефективної системи управління ризиками є організована на безперервній основі система моніторингу. Розглядаючи проблеми її побудови з позиції управління валютним ризиком, потрібно розглядати проектування економічних ситуацій виникнення ризику, співвідношення чинників імовірнісних характеристик ризику та оцінки кількісних характеристик, що визначають його сутність. Однією з обов'язкових умов використання банками підходу на основі внутрішніх рейтингів до розрахунку достатності капіталу на покриття ризиків є здійснення стрес-тестування, тобто визначення ступеня уразливості банку до ринкових потрясінь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема висвітлено у працях А.А. Лобанова, А.В. Чугунова [1], А.В. Летчикова [2], С. Науменкової [4], а також W. Blaschke, M. Jones, G. Majnoni, S.M. Peria[6] та інших.

Постановка завдання. У дискусіях з приводу міжнародної фінансової кризи 2007-2009 рр. натрапляємо на різні оцінки її причин та наслідків, проте очевидним є те, що вона проявила недосконалість систем та методів оцінки фінансових ризиків, зокрема валютних. Протягом останніх років використання банками стрес-тестування у своїй практичній діяльності набувало формального значення та низького рівня доцільності і корисності. Сьогодні значимість цього процесу не викликає сумніву, адже чітко окреслилась завдяки кризі та привернула увагу фахівців теорії та практики. Метою цього дослідження є визначення та обґрунтування вихідних умов для сценарію стрес-тестування валютної позиції банку.

Викладення основного матеріалу дослідження. Згідно з Основними принципами ефективного банківського нагляду, які розробив Базельський ко-